

Náučný chodník Vršok Kyjatice

Kraj:	Banskobystrický
Okres:	Rimavská Sobota
Geomorfologické jednotky:	Revúcka vrchovina
Geologické jednotky:	gemerské pásmo
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Kyjatice a pešo po miestnej komunikácii 700 m k severozápadu (smer osada Kyjatice, Kadlub)
Východisko:	Kyjatice, archeologické nálezisko (pamätník kyjatickej kultúry)
Trasa:	Kyjatice: archeologické nálezisko - po lokálnej komunikácii k severu - samota Kožiak
Dĺžka, prevýšenie:	1,2 km, prevýšenie 70 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	4
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, archeologické, prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2022

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2022).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecný úrad Kyjatice, Kyjatice 3, 980 54 Kyjatice, tel. 0905 985 236

Upozornenie: Trasa náučného chodníka vedie po veľmi schátratej asfaltovej ceste (2022).

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný ako zastávka vlastivednej alebo historickej exkurzie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kyjatice. Počtom obyvateľov maličká obec na sever od Rimavskej Soboty v strednej časti Revúckej vrchoviny s centrom v sedlovej polohe medzi dolinami potoka Papča a Striežovského potoka. V jej katastrálnom území ležia samoty či osady (Kožiak, Kadlub). Jej územie bolo osídlené už v neskorej bronzovej dobe - na sever powyše jej centra ležiace **archeologické nálezisko ľudu kyjatickej kultúry** (viac o nej v samostatnom hesle nižšie), v ktorom boli objavené žiarové pohrebiská, je významnou kultúrnou pamiatkou celoslovenského významu. Túto výnimočnú lokalitu prezentuje nevelký, voľne prístupný **archeologický skanzen** - prvá zastávka náučného chodníka - s ukážkou žiarového hrobu s keramickými kópiami urien (popolníc) a spaľovacej (spopolňovacej) hranice. Obci dominuje na vyvýšenine vybudovaný pôvodne opevnený románsko-gotický jednolodový kostolík, v súčasnosti evanjelický a. v., z druhej polovice 13. storočia s vežou pristavanou v 19. storočí. Je v ňom zachovaná jednoduchá románska kamenná krstiteľnica z 13. storočia a cenné freskové výzdoby zo 70. - 80. rokov 14. a prvej polovice 15. storočia. Z doby užívania protestantmi z prvej polovice 17. storočia pochádza renesančný drevený kazetový strop s kvetinovými ornamentmi, západná tribúna a patronátna lavica. Z obdobia 1688 - 1694, kedy sa spomína ako katolícky zasvätený sv. Cecílii, sa datuje renesančný oltár a kazateľnica so sochami svätcov. Fresková výzdoba bola objavená pri elektrifikácii kostolíka, pri reštaurátorskom prieskume v rokoch 1980 - 1985 ju spod bielej maľovky odkryli. Obec je tiež známa výrobou drevených ľudových hračiek s unikátnym ornamentálnym zdobením.

Kyjatická kultúra. Archeologická kultúra neskorej bronzovej doby z obdobia zhruba 1100 - 700 p. n. l. známa z juhu stredného Slovenska, t. j. z Juhoslovenskej kotliny, Krupinskej planiny, Cerovej vrchoviny a Revúckej vrchoviny, a severnej časti stredného Maďarska. Sídlišká vznikali najmä v údoliach riek a v kotlinách, na miernych vyvýšeninách alebo svahoch, a to v nižších polohách neopevnené a na vyvýšených polohách opevnené (hradiská). Osídlené boli i niektoré jaskyne krasových oblastí dnešného slovensko-maďarského pohraničia. Obyvatelia sa venovali najmä poľnohospodárstvu a na hradiskách aj spracovaniu rúd a výrobe bronzu. Mŕtvych pochovávali na plochých žiarových pohrebiskách s charakteristickými skrinkovými hrobmi, ktoré tvorí hrobová jama obložená plochými kameňmi po stranách a jedným na jej dne, ktorý slúžil ako podložka pre popolnicu. Zánik kyjatickej kultúry je dosiaľ nevyriešený. Je len zrejmé, že na území Maďarska začal skôr ako na Slovensku, čo pravdepodobne súvisí s tlakom a posunom stepných etníc z východu. Z územia kyjatickej kultúry sa dosiaľ eviduje vyše 40 pohrebísk, z ktorých sú významnými tie v Kyjaticiach, Podrečanoch, Radzovciach a Cinobani (> Náučný chodník Hľadanie stratených svetov).

Revúcka vrchovina. Pohorie na juhu stredného Slovenska s veľmi členitým pôdorysom i reliéfom

ležiace medzi Tuhárom, Poltárom, Rožňavou, Dobšinou, Revúcou, Hnúšťou a Málincom, na severozápade nadväzujúce na Stolické vrchy a krátko i Veporské vrchy a Ostrôžky, na juhovýchode susediace s Juhoslovenskou kotlinou (resp. jej podcelkami Lučenská kotlina a Rimavská kotlina) a Slovenským krasom a na severovýchode s Volovskými vrchmi. Má veľmi pestrý reliéf, čo súvisí s jej tektonickým vývojom a veľmi zložitou geologickou stavbou. Tú predovšetkým na severe tvoria kryštalicke horniny, najviac paleozoické ruly, granitoidy a paleovulkanity. V strednej časti sú zastúpené rôzne triasové sedimentárne horniny. V južnej časti sa na neogénnych andezitových tufoch a konglomerátoch vyvinul rozsiahly plochý reliéf (Pokoradzská tabuľa, Blžská tabuľa) s mohutnými kryhovými zosuvmi na jeho okraji na styku s Rimavskou kotlinou. V relatívne menej odolných horninách (napr. neogénnych morských sedimentoch) sú vymodelované brázdy až kotlinky (napr. Lovinobanská brázda, Málinská brázda, Rimavské podolie, Železnicka brázda). Hojný je výskyt nerastných surovín (magnezit, železné rudy, mramor, mastenec a i.) s bohatou ťažobnou históriou (napr. Tuhár, Lovinobaňa, Cinobaňa, Rákoš, Železník, Jelšava, Lubeník, Nižná Slaná, Vyšná Slaná, Dobšiná). Väčšie nadmorské výšky dosahuje v severovýchodnej časti (Železník 814 m, Magura 883 m, Bučina 858 m a Turecká 953 m na severozápad od Rožňavy). Vrchovinou priečne preteká mnoho vodných tokov - Krivánsky potok, Ipeľ, Poltarica, Rimava, Turiec, Muráň, Štítnik a Slaná -, ktorých doliny využívajú dopravné komunikácie. Pôvodne pomerne silno odlesnené územie (lúky a pasienky pri početných nevelkých sídlach aj rozptýleného charakteru) postupne čiastočne zarastá. Prevažne dubové, dubovo-hrabové a bukové lesy majú hospodársky charakter.

Názvy informačných panelov

1. Žiarové pohrebisko
2. Pro Silva
3. Chránené územia OZ Rimavská Sobota
4. Fauna a flóra v oblasti Kyjatíc

